ISSN 1857-3282

Interviul de Joi » pag. 3
Insaf Ismagilov, directorul liceului „Orizont”, filiala Bălți

Autografe » pag. 4
Dor de bucovineanul și românul Vasile Tărâțeanu, 80 de ani de la naștere

Bunele practici » pag. 6
Parteneriatul școală - comunitate, un drum comun spre valorile naționale

Univers Pedagogic pro

35 (965), 2 octombrie 2025

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

Rechizite școlare din partea României pentru copii din R. Moldova

Guvernul României, prin Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova (DRRM), a donat 15.000 de seturi de rechizite școlare copiilor din diferite regiuni ale țării. Lotul a fost împărțit în mod egal, câte 5.000 de seturi fiind distribuite copiilor de grădiniță, elevilor din ciclul primar și celor din gimnaziu.

Acțiunea face parte din Proiectul „Cutia Școlarului”, aflat la cea de-a treia ediție. Programul a oferit sprijin pentru aproximativ 10.000 de copii în 2023 și 20.000 - în 2024.

Potrivit Ministerului Educației și Cercetării, inițiativa are un impact direct asupra accesului egal la educație, contribuie la reducerea abandonului școlar și sprijină dezvoltarea unui mediu educațional mai incluziv. Autoritățile de la Chișinău au remarcat, de asemenea, valoarea sprijinului constant oferit de România, considerând că acesta asigură condiții mai bune de învățare pentru copiii din Republica Moldova.

Evenimentul central de distribuire a rechizitelor s-a desfășurat la Negureni, Telenești, fiind completat de acțiuni similare la Comrat, Cahul și Bălți, cu participarea unor reprezentanți ai DRRM și ai Ministerului Educației și Cercetării.

Fiecare destin începe cu voi!

A fi profesor înseamnă să crezi în oameni chiar și atunci când ei încă nu cred în ei înșiși. Înseamnă să răspunzi mereu cu răbdare și înțelegere, să încurajezi, să provoci, să inspiri curaj și speranță. A fi profesor este o misiune a inimii și a minții, un dar pe care fiecare dascăl îl oferă lumii.

Fiecare lecție, fiecare zâmbet, fiecare gest de atenție lasă o urmă adâncă. Pe lângă faptul că predă, profesorul descoperă potențialul ascuns al elevilor, îl cultivă și îl transformă în încredere și pasiune. El este ghidul care deschide drumuri, mentorul care știe să spună „poți!” chiar și atunci când obstacolele par prea mari.

Munca profesorului nu se măsoară doar în note și examene. Ea se vede în privirile care se luminează, în curajul de a încerca, în zâmbetele care spun: „Am reușit pentru că mi-ai arătat drumul”. Este un impact care rămâne pentru toată viața.

Fiecare profesor contribuie la construirea unei lumi mai bune. Prin dăruire, pasiune și răbdare, dascălii transformă educația într-o aventură a descoperirii și a cunoașterii. Voi faceți ca viitorul să prindă contur, transformați provocările în oportunități și încurajați fiecare elev să viseze mai mult.

Vă mulțumim, profesori, pentru fiecare clipă dedicată, pentru fiecare sfat oferit și pentru fiecare zâmbet care dă curaj. Pentru că, la finalul zilei, voi nu doar învățați – voi faceți ca oamenii să creadă în ei înșiși, să creadă în cunoaștere și să creadă în viitor.

Mulțumim pentru răbdare, dăruire și inspirație!
Mulțumim că aprindeți lumini în minți și suflete!

Cu drag și considerație,

Redacția
Univers Pedagogic Pro

Laborator de ultimă generație inaugurat la Liceul Teoretic „Ștefan Vodă”

Elevii vor învăța să creeze și să inoveze în cadrul primului FabLab din Rețeaua Școlilor Model

Liceul Teoretic „Ștefan Vodă” din orașul Ștefan Vodă a devenit prima instituție din Rețeaua Școlilor Model care dispune de un FabLab – un laborator educațional specializat în dezvoltarea competențelor STEAM (Științe, Tehnologie, Inginerie, Arte, Matematică). Spațiul modern oferă elevilor oportunități reale de a experimenta, crea și aplica cunoștințele teoretice prin intermediul tehnologiilor avansate.

Laboratorul a fost dotat cu imprimante 3D profesionale, kituri de robotică, tăietoare cu laser, drone educaționale și sisteme GLOBISENS pentru analiza în timp real a fenomenelor naturale. Peste 670 de elevi din instituție, inclusiv din localitățile învecinate, vor beneficia de noile resurse educaționale.

Inițiativa a fost implementată cu sprijinul Ukraine-Moldova American Enterprise Fund (UMAEF), Orange Moldova și Fundația pentru Dezvoltare, prin intermediul Centrului Național de Inovații Digitale în Educație – Clasa Viitorului. Deschiderea acestui FabLab marchează un pas important în direcția modernizării educației și promovării unei abordări interactive și aplicate a procesului de învățare. Elevii vor putea lucra la proiecte proprii, dezvoltând abilități esențiale pentru profesiile viitorului.

Proiectul are acoperire națională, urmând ca alte șapte licee din Republica Moldova să beneficieze de laboratoare similare:

- „Alexandru Donici” din Peresecina, raionul Orhei
- „Alexei Mateevici” din Șoldănești
- „Grigore Vieru” din Briceni
- „Mihai Eminescu” din Drochia
- „Mihail Ceachir” din Ceadîr-Lunga
- „Ivan Vazov” din Taraclia
- „Ion Pelivan” din Răzeni, raionul Ialoveni

Toate aceste instituții fac parte din Rețeaua Școlilor Model – un program național lansat de Ministerul Educației și Cercetării, care urmărește modernizarea a 90 de școli din întreaga țară. Proiectul prevede renovarea infrastructurii, dotarea spațiilor educaționale cu echipamente digitale și mobilier modern, precum și îmbunătățirea procesului educațional.

Programul este susținut de un consorțiu de parteneri de dezvoltare, printre care se numără Banca Mondială, Uniunea Europeană, Banca Europeană de Investiții, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, UNDP, UNICEF, dar și numeroase companii private din Republica Moldova, implicate activ în transformarea sistemului educațional.

Inteligența Artificială intră în sala de clasă: curs de formare pentru profesori și directori școlari

Cadrele didactice și manageriale din Republica Moldova vor putea participa la un curs de formare dedicat aplicării Inteligenței Artificiale în pedagogie, organizat de Centrul Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului”. Programul abordează una dintre cele mai actuale provocări din învățământ – integrarea tehnologiilor digitale avansate în procesul de predare și conducere școlară.

Cursul are ca obiectiv dezvoltarea competențelor digitale și încurajarea utilizării aplicațiilor de inteligență artificială pentru predare, evaluare și personalizarea învățării. Managerii școlari vor beneficia, la rândul lor, de instruire pentru consolidarea leadershipului digital.

Formările, cu o durată de opt ore, se vor desfășura gratuit și în format fizic la Centrul Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului” din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, pe parcursul lunilor octombrie, noiembrie și decembrie. Inițiativa este realizată în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării și sprijinită de Programul Innovate Moldova, finanțat de Suedia, ceea ce îi conferă vizibilitate și susținere internațională.

Parteneriat strategic pentru modernizarea practicii pedagogice

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” a desfășurat o întâlnire de lucru cu o delegație de la Universitatea Pedagogică din Austria Superioară, în cadrul unui parteneriat strategic pentru modernizarea practicii pedagogice și formarea cadrelor didactice din Republica Moldova. Inițiativa a fost coordonată de Institutul Național pentru Educație și Leadership (INEL), în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării și cu suportul Biroului de Cooperare al OeAD – Agenția Austriacă pentru Educație și Internaționalizare.

Discuțiile s-au concentrat pe implementarea *Regulamentului cadru privind organizarea bazei stagiilor de practică pedagogică*, un instrument menit să asigure standarde uniforme și clar definite pentru instituțiile implicate. Experții austrieci au analizat soluții pentru modernizarea practicii pedagogice și dezvoltarea capacității școlilor de a oferi stagii relevante pentru formarea competențelor profesionale ale studenților. În plus, au fost abordate aspecte legate de formarea mentorilor și organizarea stagiilor de practică, precum și modalități concrete de colaborare pentru a asigura o practică pedagogică eficientă și adaptată contextului național.

La întâlnire au participat reprezentanți ai Institutului Național pentru Educație și Leadership: directorul Viorica Andrițchi; șefa *Direcției formare inițială și managementul proiectelor*, Viorica Cojocaru, și specialistul aceleiași direcții, Natalia Morari. De la Universitatea Pedagogică din Austria Superioară au fost prezenți vicedirectorul pentru predare, digitalizare și școli practice Anna Gruber și șefa Institutului pentru educația primară și formarea continuă a cadrelor didactice, Margit Steiner.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” a fost reprezentată de rectorul Alexandra Barbăneagră, prorectorul Lucia Cepraga, șefa Oficiului Strategii Universitare, Olga Gherlovan, decanii Nina Garștea și Angela Solcan, șefa Direcției Management Academic și Asigurarea Calității, Stela Gînju, șefa Catedrei Pedagogia Învățământului Primar, Natalia Popa și șefa Centrului de Formare în Cariera Didactică, Svetlana Nastas.

Colaborarea vizează îmbunătățirea calității și relevanței formării profesionale a cadrelor didactice, alinierea practicii pedagogice la standarde europene și oferirea viitorilor profesori a unor instrumente moderne, adaptate nevoilor școlilor contemporane. Experții austrieci vor continua vizitele în instituțiile educaționale selectate pentru pilotarea Regulamentului, în vederea observării bunelor practici și identificării unor soluții concrete pentru provocările sistemului educațional moldovenesc. Întâlnirea a facilitat schimbul de experiență și consolidarea cooperării internaționale, reprezentând un pas important în pregătirea viitorilor cadre didactice din Republica Moldova.

Republica Moldova desfășoară Săptămâna Europeană a Sportului

Săptămâna Europeană a Sportului a fost lansată în Republica Moldova pe 30 septembrie curent, printr-un flashmob de gimnastică organizat la Casa Guvernului în cadrul campaniei #BeActive. Peste 70 de angajați ai Ministerului Educației și Cercetării, alături de reprezentanți ai altor autorități publice centrale, au participat la exerciții comune, promovând prin exemplul propriu beneficiile mișcării zilnice.

Activitatea a creat o atmosferă plină de energie și spirit de echipă, oferind un model de implicare colectivă pentru un stil de viață sănătos. Totodată, ministerul a invitat instituțiile de învățământ din toată țara să organizeze, în aceeași zi, activități similare cu elevii și profesorii lor. Astfel, școli din mai multe localități s-au alăturat inițiativei, transformând mișcarea într-un gest comun de solidaritate pentru sănătate.

Evenimentul de la Chișinău a marcat startul unei serii de activități sportive care se desfășoară, în perioada 30 septembrie - 5 octombrie, la nivel național: competiții, alergări, antrenamente în aer liber sau sesiuni de fitness. Campania europeană #BeActive urmărește să atragă cât mai mulți cetățeni, indiferent de vârstă, către practicarea sportului și adoptarea unui mod de viață activ.

EU SUNT VIITORUL EDUCAȚIEI

Cătălina Tricolici, câștigătoarea Bursei Președintelui 2025

Studenta Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Cătălina Tricolici, anul IV la programele de Pedagogie în învățământul primar și Pedagogie preșcolară, a fost desemnată câștigătoarea Bursei Președintelui Republicii Moldova pentru anul academic 2024–2025.

Bursa Președintelui este o distincție acordată anual studenților care obțin performanțe academice remarcabile, se implică în activități educaționale și contribuie la dezvoltarea comunității academice. Prin acordarea acestei burse, se urmărește recunoașterea excelenței în învățământ și stimularea tinerilor talentați să-și continue parcursul profesional și personal cu ambiție și perseverență.

Cătălina Tricolici a demonstrat dedicare, perseverență și implicare activă în proiecte academice, obținând rezultate constante și remarcabile în studii. Comunitatea universitară și colegii îi transmit felicitări și urări de succes în continuare.

Magna cum laude!
Felicitări și succes în continuare, Cătălina!

ЛИЦЕЙ „ORIZONT” – МЕСТО ГДЕ ЦЕННОСТИ ВАЖНЫ

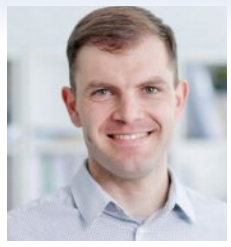

Александр КОЧЕТОВ,
преподаватель Лицея „Оризонт”, Бельцы

В течение учебного года каждая школа организует три обязательных декады: „Воспитание национальных ценностей” – в сентябре; „Память и благодарность” – в марте; „Общечеловеческие ценности” – в мае. По этому случаю мы предлагаем небольшое интервью с Инсафом Исмагиловым, директором бельцкого филиала теоретического Лицея „Оризонт”, Бэлць, в котором он расскажет о школе которой руководит и о важности ценностей как в обществе, так и в школе.

– Как, когда, и зачем появилась школа „Оризонт”?

– Школы „Orizont” начали свою деятельность в Молдове в 1992 году, чтобы дать детям современное, качественное образование и готовить успешное поколение. Первая школа была открыта, чтобы укрепить дружбу между Молдовой и Турцией и предложить квалифицированное обучение. Со временем появились новые филиалы — в Чадыр-Лунге, Буюканах, Чеканах, Бельцах и других районах страны. Мы стремились не просто учить, а воспитывать образованных и ответственных людей. Сегодня „Orizont” объединяет сотни учеников, которые развиваются в среде высокой дисциплины, заботы и поддержки. Наши школы стали известны победами на национальных и международных олимпиадах и конкурсах. Всё это подтверждает: „Orizont” формирует поколение, которое принесёт пользу Молдове и миру.

– На этой неделе мы говорим о ценностях. Почему ценности важны для общества?

– Ценности – это фундамент, на котором строятся доверие, сотрудничество и устойчивость общества. Они помогают людям ориентироваться в сложных ситуациях и принимать решения, полезные не только для себя, но и для окружающих. Общие ценности объединяют разные поколения и культуры, создавая чувство общности. Они формируют культуру ответственности и помогают развивать гражданскую зрелость. Благодаря ценностям общество способно адаптироваться к переменам и расти. Именно поэтому „Orizont” уделяет особое внимание их воспитанию. Мы учим учеников честности, ответственности и уважению к другим. Мы развиваем трудолюбие и настойчивость, чтобы дети достигали целей и вдохновляли окружающих. Любознательность и стремление к знаниям помогают им постоянно расти и открывать новые горизонты. Мы воспитываем готовность помогать другим и работать на благо своей семьи, общества и страны. Наши выпускники продвигают национальные и международные ценности, оставаясь открытыми к миру. Эти качества помогают им приносить пользу себе, своим близким и всему обществу.

– Есть ли какие-то ценности, которые изменились с тех пор, когда вы были учеником школы, и сейчас, когда вы работаете в школе?

– Да, ценности изменились вместе с вызовами времени, но основы остались прежними. Раньше особый упор делался на дисциплину и запоминание фактов, и мы по-прежнему считаем это важной основой качественного образования. Сегодня к этому добавились новые акценты – **критическое мышление, сотрудничество и креативность**, которые помогают детям применять знания на практике. Современный мир требует также **гибкости и умения учиться всю жизнь**, чтобы адаптироваться к переменам. При этом такие ценности, как **честность, ответственность и трудолюбие**, остаются неизменными. Мы стремимся объединять традиционные подходы с современными, чтобы готовить учеников к успеху и в школе, и в жизни.

– Какие будут ваши советы родителям и ученикам?

– Мой первый совет родителям – **будьте партнёрами школы**: интересуйтесь учёбой ребёнка, поддерживайте его любознательность и показывайте личным примером ценность образования. Важно давать детям не только знания, но и уверенность, что ошибки – это часть пути к успеху. Ученикам я бы посоветовал **не бояться задавать вопросы и искать свои сильные стороны**, ведь настоящее обучение начинается с любопытства. Цените дисциплину и трудолюбие — они остаются основой любых достижений. При этом развивайте дружбу, умение сотрудничать и уважение к окружающим. Помните: образование – это инвестиция, которая принесёт пользу вам, вашей семье и обществу. Используйте каждую возможность учиться и расти, чтобы внести свой вклад в будущее.

Felicitări, dragi pedagogi!

„Învață-l pe copil calea pe care trebuie s-o urmeze, și când va îmbătrâni, nu se va abate de la ea.”
Proverbele 22:6

Stimați colegi,
distinși pedagogi,

Cu ocazia Zilei Pedagogului, vă adresez cele mai sincere felicitări și aprecieri pentru lucrarea nobilă pe care o desfășurați zi de zi, cu răbdare, pasiune și dăruire. Educația este o chemare înaltă, iar învățătorul este, în viziunea puritanilor, un slujitor al adevărului, un artizan al minții și al sufletului. Richard Baxter spunea: „**Dacă vrei să faci bine pentru totdeauna, instruiește oamenii – cunoașterea se răspândește de la un om la altul ca o scânteie aprinsă.**”

Lucrarea noastră nu este una superficială, ci una profundă și de durată. Prin ceea ce predăm, prin exemplul personal de conduită pe care îl oferim, sădim în sufletele tinere o moștenire care va dăinui mult după ce vocile noastre vor amuți.

Cotidianul și rutina ne pot face uneori să pierdem din vedere noblețea acestui drum. Însă vorbele lui Cotton Mather, un alt mare gânditor puritan ne amintesc de faptul că: „**Școlile sunt pepinierele bisericii și ale statului. Dacă vrei o societate temătoare de Dumnezeu și bine întocmită, ai grijă ce fel de învățători pui în fruntea școlilor.**”

Într-o lume aflată în continuă schimbare, rămâneți ancorați în adevăr, inspirați de chemarea de a modela caractere, nu doar competențe. Chiar și în zilele mai solicitante, să nu ne pierdem curajul și să ne amintim că fiecare lecție, fiecare dialog, fiecare clipă de ascultare oferită unui elev, contează.

În calitate de coleg de breaslă vreau să vă mulțumesc și vă apreciez pentru efortul depus zilnic, pentru seriozitatea cu care tratați această misiune, dar mai ales pentru inimile puse în slujba formării altora. De asemenea, doresc să adresez mulțumiri și aprecieri și colegilor din personalul administrativ, fără de care nu am putea să ne desfășurăm optim activitatea pedagogică.

Felicitări, dragi pedagogi și colegi!

Cu considerație și prețuire,
Alexandru COCETOV,
profesor, IPÎ Liceul Teoretic *Orizont*, Bălți

Gimnaziul „Sergiu Rădăuțan” câștigă un grant pentru educație digitală

Instituția Publică Gimnaziul „Sergiu Rădăuțan” din comuna Iezărenii Vechi, raionul Sângerei, a fost desemnată câștigătoare în cadrul **Programului de Granturi Tehnice Școlare**, cu proiectul **„Laboratorul viitorului”**, parte a Proiectului național **„Îmbunătățirea Calității Educației” (EQIP)**, finanțat de **Banca Mondială** și **Parteneriatul Global pentru Educație (GPE)**. Este un succes care confirmă atât potențialul cadrelor didactice implicate, cât și direcția modernă pe care școala și-o asumă în procesul educațional. Noul laborator va fi un spațiu complet modernizat, dotat cu **echipamente digitale performante** și **resurse educaționale inovatoare**, menite să transforme învățarea într-o experiență interactivă, motivantă și practică pentru elevi.

„**Fiecare tânăr trebuie să-și asume viitorul prin educație.** Iar noi, dascălii, avem misiunea de a crea contextul în care acest viitor să prindă contur”, afirmă echipa Gimnaziului, unită în jurul unei viziuni clare: școala de azi trebuie să formeze gândirea critică, creativitatea și competențele digitale ale generațiilor viitoare. Prin acest proiect, ne dorim nu doar să aducem tehnologia în sălile de clasă, ci să construim un spațiu viu de învățare, în care elevii să vină cu entuziasm, chiar și în timpul liber – pentru a explora, a experimenta și a descoperi lumea împreună.

Succesul proiectului nu ar fi fost posibil fără implicarea, perseverența și profesionalismul echipei de cadre didactice. Le adresăm mulțumiri pentru devotament și dorința constantă de a îmbunătăți calitatea procesului educațional. Acestea sunt valorile care definesc **Gimnaziul „Sergiu Rădăuțan”** – o comunitate școlară unită, determinată și mândră de parcursul său. **Împreună construim școala viitorului.**

Cor. UPp

Dor de bucovineanul și românul Vasile Tărâțeanu, 80 de ani de la naștere

Vasile Tărâțeanu s-a născut la 27 septembrie 1945, în satul Sinăuții de Jos, raionul Adâncata, regiunea Cernăuți, în Ucraina. A absolvit Facultatea de Litere a Universității din Cernăuți. A editat peste douăzeci de cărți de versuri și publicistică. Versurile lui au fost traduse în limbile ucraineană, franceză, sârbocroată, albaneză, suedeză, engleză, fiind incluse în diverse antologii ale poeziei românești, apărute în ultimii ani în România, Republica Moldova, Ucraina, Suedia și Albania.

Cuvântul bucovineanul din titlu rimează cu Tărâțeanu. Cine l-a cunoscut, l-a memorizat anume în postura de literat-patriot, prezent la toate manifestările culturale de amploare din Cernăuți, Chișinău, Iași, București și alte orașe ale României. O spun în cunoștință de cauză, deoarece nu odată am avut ocazia să-l întâlnesc în deplasările mele pe care le-am avut pe când activam ca reporter la Radio Moldova și mă miram cum reușește să fie peste tot. Ultima discuție telefonică cu el am avut-o la o lună și ceva de la începerea războiului din Ucraina.

Așa se face că pe unii oamenii dragi, care prea des îi vedem în preajma noastră, nu întotdeauna îi prețuim la justa valoare. Abia când îi pierdem începem să le ducem dorul. La 8 august curent s-au împlinit 3 ani de când nu mai este printre noi poetul și combativul publicist bucovinean Vasile Tărâțeanu. A urcat la cer între îngeri și heruvimi să scrie poeme celeste alături de idolii și prietenii săi dragi Mihai Eminescu, Nichita Stănescu, Grigore Vieru, Adrian Păunescu, Nicolae Dabija... Iar la 27 septembrie ar fi sărbătorit 80 de ani de la naștere, dacă destinul ar fi fost mai îngăduitor cu el. Pe lângă faptul că era omniprezent la mai toate manifestările culturale, sociale și politice, a fost un publicist și poet prolific.

Debutează editorial în 1968, în culegerea colectivă „Plaiul doinelor”. După care au urmat volumele de versuri: *Harpele ploii*, 1981; *Dreptul la neliniște*,1984; *Linia vieții*,1988; *Teama de înstrăinare*, 1990; *Litanii din Țara de Sus*,1995; *Litanii*,1996; *Pământ în retragere*; *Și ne izbăvește pre noi...*, 1999; *Dinafară*, 2003; *Ochean cu cioburi sângerânde*, 2005; *Aruncarea zarurilor*, 2005; *Degetul salvator*, versuri pentru copii, 2006; *Cimitir ambulant,* 2008; volumul *101 poeme*.

Că era omniprezent în tot arealul românesc vorbește și geografia apariților sale editoriale, în orașele: Ujgorod (Ucraina), Chișinău, Iași, Timișoara, Cluj-Napoca, Râmnicu Sărat, Craiova, București, Cernăuți... Anume pe cartea bilingvă, română și ucraineană, *Eu sunt cel ce sunt*, care a apărut în 2010 la Cernăuți, regretatul poet și publicist mi-a scris următorul autograf la care țin foarte mult: *„Lui A.V. să-i fie lung firul Vieții întru bine și noroc. Semnătura - Vasile Tărâțeanu, 20.IV.2012.”* Volumul a fost scris în memoria părinților poetului, Elena și Dumitru Tărâțeanu, și începe cu poemul „Anonimus”, care ne surprinde neobișnuit pentru scriitura sa chiar din prima strofă: „Sunt poetul despre care nu se vorbește încă/ la ora de literatură contemporană/ Profesorii nu aleargă-n căutarea operelor mele/ și elevii încă nu mă înjură în gând/ pentru că ar fi obligați să învețe -/ pe de rost poeziile mele...” Iată ce ne spun despre creația sa specialiștii în materie literară, criticii literari, scriitorii, colegii de breaslă: **Mihailo Ivașiuc,** scriitor ucrainean: „În prima sa culegere de versuri „Harpele ploii”, Vasile Tărâțeanu afirmă că poezia este dragostea sa dintâi, forța ce-l ajută să învingă greutățile în viață, setea ce nu poate fi stinsă cu nimic. Și aceasta n-a fost o simplă declarație. Timpul arată că Poezia este vocația sa”.

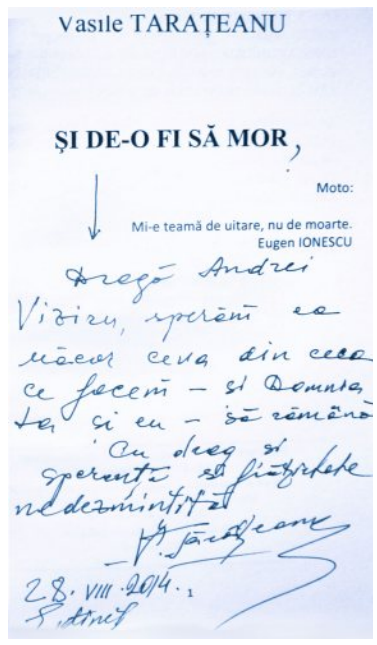
Vasile TARAȚEANU

ȘI DE-O FI SĂ MOR,

Moto:

Mi-e teamă de uitare, nu de moarte.
Eugen IONESCU

Dragă Andrei
Viziru, sperăm ca
măcar ceva din ceea
ce facem – și Domnia
ta și eu – să rămână
Cu drag și
speranță și frățietate
nedezmințită.

28. VIII. 2014. Edineț

Gheorghe Tomozei, poet, eseist: „Vasile Tărâțeanu vine în poezia românească aducând cu sine reverberările de gong astral ale misterioasei Bucovine, vine cu nețărmurita patimă pentru adevăr și dreptate”.

Mihai Cimpoi, academician, istoric și critic literar, eseist: „Cu sufletul cu mult mai mare decât mărunta-i dar vânjoasă făptură, Vasile Tărâțeanu este

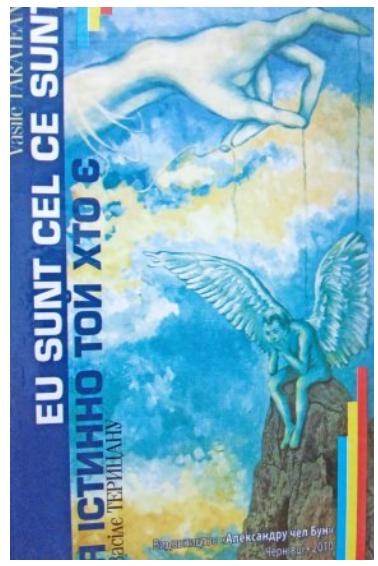

veșnicul pelerin romantic, dedicat apostolatului cultural românesc - bucovinean și unui recitativ poetic al înstrăinării în manieră Goga sau folcloric eminesciană”.

A iubit viața și-a trăit-o cu dăruire de sine, după cum ne convingem din poemul „Înger de pază”, inclus în volumul „Eu sunt cel ce sunt”: „Tu stai asupra mea/ de strajă,/ cuprins de milă și de vrajă./ Cu suflet mistuit/ de dor.../ O, lasă-mă să nu mai mor...

Pronia divină a făcut ca să ne întâlnim în Republica Moldova când la începutul secolului XXI și-a lansat un alt volum, cu un titlu providențial: „Și de-o fi să mor...” pe care ai mai scris un autograf: „Dragă A.V., sperăm ca măcar ceva din ceea ce facem – și Domnia ta și eu – să rămână. Cu drag și speranță și frățietate

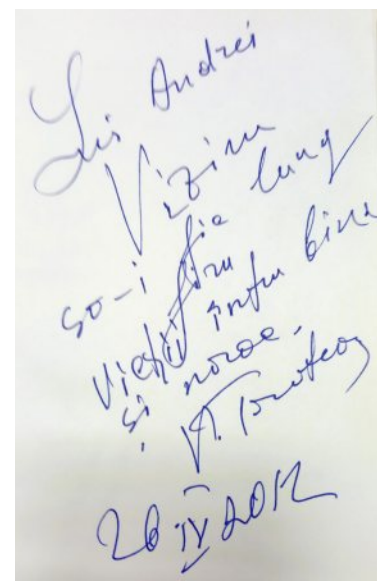
Lui Andrei
Vizirului
să-i fie lung
firul vieții întru bine
și noroc.
V. Tărâțeanu
28 IV 2012

nedezmințită. 28.VIII.2014, Edineț.” Pe aceeași pagină nr. 1 al cărții este și un motto: „Mi-e teamă de uitare nu de moarte”/ Eugen Ionescu/. Nu te vom uita, dragă Maestre Vasile Tărâțeanu, deoarece precum ziceai într-un Triptic din volumul „Eu sunt cel ce sunt”: „ Înainte de-a fi dor / am fost pasăre/ în zbor”, la fel afirmai în alt poem: „Când toate-n lume s-or plini” atuncea mă voi nemuri / Eu ca o frunză, / ca un fir de iarbă, / ca...” un nou heruvim în constelația de îngeri păzitori din ceruri a neamului nostru, vom completa noi, cei care te-am cunoscut și-ți vom cinsti memoria, studiindu-ți creația în continuare până când „toate-n lume s-or plini”.

Andrei VIZIRU

27 de școli din R. Moldova, dotate cu noi volume pentru bibliotecă

Ministerul Educației și Cercetării a direcționat peste 5000 de volume în limba română către 27 de instituții de învățământ general, în cadrul proiectului „Dotarea bibliotecilor din Republica Moldova, ediția a II-a”. Inițiativa este realizată în parteneriat cu Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova, din cadrul Guvernului României, și Biblioteca Națională.

Colecțiile oferite includ 178 de titluri pentru fiecare școală – de la opere clasice și literatură pentru copii și adolescenți, până la cărți de dezvoltare personală. Valoarea donației depășește 30 de mii de lei, reprezentând o investiție directă în susținerea performanței școlare. Instituțiile beneficiare au fost selectate în funcție de necesarul de resurse educaționale și de nevoia elevilor de sprijin suplimentar în pregătirea pentru examene.

Reprezentanții Ministerului subliniază că accesul la carte rămâne un factor esențial pentru stimularea imaginației și consolidarea rezultatelor la învățătură. Totodată, autoritățile anunță că vor continua să dezvolte programe și inițiative care să apropie școala din R. Moldova de standardele educaționale europene.

Fii citit și erudit și ia cardul norocos

Intenționat în generic am evitat îmbinarea card inteligent, care este folosită în cadrul campaniei „Fii deștept, ia un card inteligent!” ce a demarat la 15 septembrie la Biblioteca „Transilvania” din sectorul Ciocana al capitalei, precum și în celelalte filiale ale Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” și va dura până pe 15 octombrie. E o activitate care a devenit deja tradițională și s-ar părea că pe unii acest îndemn la lectură a început să-i plictisească. Însă ar fi cazul să ne obișnuim cu faptul că toamna nu doar se numără bobocii și se adună roada de pe câmpuri, ci se acumulează și deprinderile de a ne îmbogăți bagajul de cunoștințe prin lectură.

Erudit poți fi doar citind cât mai multe cărți utile, interesante și captivante încă din copilărie, atunci când se pune temelia celor șapte ani de acasă. De aceasta s-au convins copiii și profesorii de la școala „Grigore Vieru”, școala primară nr. 12 „Anatolie Poleacov” unde au avut loc primele întâlniri din acest an ale lucrătorilor Bibliotecii „Transilvania” cu potențialii săi cititori, mai ales cu cei din clasele primare. Doar se știe, după cum spunea și Dimitrie Cantemir, deprinderile din copilărie bune sau rele rămân pentru toată viața. Iar venirea la bibliotecă este una din deprinderile ce se altoiește și se dezvoltă pe parcursul anilor.

De exemplu, memorabilă și benefică a fost revenirea la Biblioteca „Transilvania” a copiilor din clasa a 2-a „B” de la Liceul cu profil sportiv „Avante”, împreună cu profesoara lor Inga Bujor, precum și de la alte școli și licee din

> *Dacă n-ai învățat în școală arta lecturii, este greu la o anumită vârstă să te remodelezi. Deci, e nevoie ca din fragedă copilărie, din școală să fie studiată arta lecturii.*
> **A. Rău**

acest sector. Copiii au descoperit că nu doar păsările călătoare pot să zboare, dar și cuvintele. Acesta a fost doar unul din jocurile și experimentele ce pot apropia copiii de carte, mai ales în aceste timpuri zbuciumate, când suntem în captivitatea telefoanelor mobile tot mai sofisticate, a tabletelor, a TikTok-ului și altor rețele sociale. Și să nu uităm că, după cum consideră scriitorul și pedagogul Aurelian Silvestru: „Părinții ne ajută să devenim oameni, cărțile – să rămânem.” Și ce-i mai important în viața aceasta, să devenim Oameni cu literă mare, așa precum ne-a dorit să fim Marele Creator, după chipul și asemănarea sa. Apropo, de cuvinte și de rostul și locul lor în viața noastră, Ion Druță a afirmat că: „Prin apariția tiparniței memoria popoarelor și-a căpătat depozite inimaginabile și literele, aceste cârligașe dumnezeiești, ne-au păstrat până azi nu numai cugetul, dar și suflarea, și vocea străbunilor noștri.”

Acum în societate se pune accentul pe bunăstare, pe asigurarea materială, pe siguranța financiară, dar ar fi benefic să nu se uite și de siguranța spirituală, intelectuală. E bine să conștientizăm că literatura, arta, după cum zicea regretatul Eugen Doga „..ca și viața, este o provocare, totul depinde de capacitatea noastră de a extrage și a valorifica acel miez

frumos, înălțător.” Cu referire la campania în cauză, accentul trebuie pus nu pe cardul inteligent, ci pe copilul inteligent și erudit. Iar aceasta se poate obține printr-o lectură asiduă, sistematică, care trebuie să vină din dragoste și nu din obligație.

Plăcerea lecturii poate veni doar prin cărțile potrivite la vârsta potrivită. Mircea Eliade era de părerea că „O cultură nu e făcută de cinci sau zece oameni, ci de sute și mii de scriitori, cărturari, oameni de știință, gânditori, critici, artiști, gazetari” și această listă o putem completa cu bibliotecari, profesori, educatori. În acest context, sunt binevenite parteneriatele pe care le are Biblioteca „Transilvania” cu unele școli și licee

din sectorul Ciocana al capitalei. Deoarece biblioteca poate deveni a doua instituție, dacă nu prima, în devenirea unei personalități multilateral dezvoltate ori cel puțin cu un bagaj suficient de cultură și pregătire pentru viață. La Biblioteca „Transilvania”, precum și la alte filiale ale Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, gama serviciilor este variată și bogată. De la servicii de formare a competențelor digitale, robotică, povești digitale, la servicii de recreere, ateliere și activități de creație. Cum ar fi scrieri literare, programe de lectură (Chișinăul citește, Bătălia cărților, întâlniri cu scriitorii, lansări de carte, ședințe lunare din cadrul clubului de cititori „Lectură generoasă”, simpozioane literare, ore de lectură, aniversări și comemorări ale scriitorilor și personalităților.

Aici e oportun să venim cu o altă spusă de-a regretatului bibliotecar și scriitor Alexe Rău: „Lectura în prezent înseamnă un pic altceva decât în timpurile lui Dimitrie Cantemir. Toată viața socială, tot ce ne înconjoară în lumea aceasta informațională este legat de scris și de citit.” Și vom încheia cu un mesaj către părinți, profesori și bibliotecari care aparține scriitorului Emilian Galaicu-Păun: „Copiii care, la vârsta formativă, n-au trecut prin cărțile lui Alexandre Dumas, Jules Verne, Mark Twain și au sărit direct la „Harry Potter” și altele de aceeași (lipsă de) calitate, au niște biografii schilodite.”

Așadar, să avem grijă de „Florile vieții”, așa cum le zicea copiilor gânditorul german Novalis, ca să aibă căldură și condiții benefice, mai ales pentru o creștere spirituală, multilateral dezvoltată, benefică inimii și cugetului, intelectului. În concluzie, dragi părinți și pedagogi, dacă doriți să aveți urmași demni, dăruiți copiilor odată cu cardurile financiare și carduri inteligente pentru bibliotecă. O bancă de valori și comori spirituale cum este biblioteca poate fi mai sigură decât o bancă de bancnote care vin și se duc precum frunzele de pe aleile și parcurile din preajma noastră în anotimpul autumnal în care tot mai des vom auzi laitmotivul cântecului bacovian: „adio pică frunza…” și… banii din buzunarele noastre, iar cărțile din Biblioteci, implicit „Transilvania”, vă așteaptă cu mult drag cu un card inteligent, desigur.

Andrei VIZIRU

Dialog cu Matei Vișniec: între libertate, identitate culturală și modelul european

Matei Vișniec este unul dintre cei mai importanți dramaturgi, poeți și scriitori contemporani de expresie română și franceză. Născut la Rădăuți, în 1956, a debutat în anii ’70 cu poezie, însă s-a remarcat în special prin dramaturgie, devenind un nume de referință pe scena teatrală europeană. După emigrarea în Franța, în 1987, a devenit cetățean francez și a lucrat timp de peste două decenii ca jurnalist la Radio France Internationale, fără a rupe legătura cu spațiul cultural românesc. Textele sale sunt montate constant în teatre din România, Franța, Republica Moldova și din întreaga lume, fiind traduse în peste 20 de limbi. Opera lui explorează teme majore, precum libertatea, absurdul societății moderne, memoria, manipularea și condiția omului contemporan, printr-un limbaj poetic, dens, adesea marcat de umor amar și ironie fină. Membru al Uniunii Scriitorilor din România și al SACD (Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques) din Franța, Matei Vișniec a fost distins cu numeroase premii naționale și internaționale pentru literatură și dramaturgie. Scrierile sale sunt studiate în școli, universități și academii de teatru din întreaga lume. Revenirea sa periodică în spațiul românesc și participarea la evenimente culturale de anvergură, precum Reuniunea Teatrelor Naționale Românești de la Chișinău, reprezintă nu doar un gest de atașament față de limba și cultura română, ci și o punte între două lumi – estică și vestică – pe care Vișniec le cunoaște profund și le traduce literar cu o subtilitate aparte. În Republica Moldova, dramaturgia lui Matei Vișniec se bucură de aprecierea regizorilor și este montată constant pe scenele teatrelor.

În cadrul celei de-a X-a ediții a Reuniunii Teatrelor Naționale Românești, Matei Vișniec a fost invitat în Sala „Regina Maria” a Universității de Stat din Moldova, care s-a dovedit neîncăpătoare pentru cadrele didactice și studenții de la Facultatea de Litere și Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării – un semn clar al interesului viu față de opera sa. Cu această ocazie, dr. Victoria Fonari, conferențiar universitar și membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, a realizat un interviu în exclusivitate cu Matei Vișniec. În cele ce urmează, vă invităm să parcurgeți acest dialog despre teatru, libertate, identitate culturală și Europa.

- Aveți spectacole în care abordați, într-un mod foarte interesant, problemele Europei. Cum vedeți modelul Uniunii Europene pentru Republica Moldova?

- Eu nu văd cum un alt model

ar putea fi posibil. Nu există altul. Orice om cu bun-simț, orice om care are o minimă legătură cu istoria, care a trăit aici, care cunoaște istoria Moldovei și istoria Uniunii Sovietice, orice om rațional – și, aș adăuga, orice om care crede în Dumnezeu – ar considera imposibil ca modelul despotismului oriental să poată reveni în actualitate. În momentul de față, există două modele. Primul este modelul statului de drept, al democrației și al libertății – modelul promovat de Uniunea Europeană, de România și de alte țări care fac parte din această comunitate. Cel de-al doilea este modelul despotismului: al îngrădirii libertății, al controlului absolut, al supravegherii individuale și sociale – un control, aș spune, insuportabil. Într-o direcție, vedem un tip de despotism de inspirație orientală, prezent în China, Iran și, într-o anumită măsură, în Turcia, unde pare să existe o tentativă de reorganizare simbolică a fostului Imperiu Otoman. Vedem, bineînțeles, și Rusia, începând cu momentul în care Putin a preluat puterea. Pe de altă parte, modelul european – modelul libertății – nu e niciodată ușor de adoptat. El presupune muncă, asumare, luptă continuă pentru drepturi și libertăți, zi de zi, oră de oră. Este un model care se impune prin valoare, prin umanism, prin luminozitatea sa existențială. Desigur, există și oameni hipnotizați de ideologii toxice, nefaste. Sau oameni care, din lașitate sau oportunism, riscă să trădeze momentul esențial al votului. Dar eu cred, totuși, în forța mintală și rațională a majorității.

- În sală se află mulți studenți de la Facultatea de Litere. Spectacolele dumneavoastră au un impact universal. În acest conglomerat de limbi, cum se raportează scriitorul și jurnalistul Matei Vișniec la limba română?

- Marin Sorescu spunea că știe limba română de șapte ori. Eu o cunosc de două ori. O dată este limba de acasă, învățată de la mama și în școală, iar a doua este cea percepută prin intermediul limbii franceze. În comunicarea de zi cu zi folosim aproximativ 2.500 de cuvinte. Lăsăm, astfel, în afara comunicării, o întreagă comoară de cuvinte. Iar fiecare cuvânt este o esență, are o poveste a sa, un sunet unic, o memorie. Este important să nu neglijăm această comoară. Limba este mai mult decât un instrument – este o formă de gândire, de cultură, de identitate.

- Vă mulțumim pentru timpul acordat. Prin activitatea dumneavoastră și prin modul în care regizorii montează piesele pe scenele teatrelor din Republica Moldova, publicul nostru are acces la creația ce vă aparține. Aceste spectacole demonstrează că teatrul are o voce puternică în societate. Vă mulțumim pentru acest interviu.

dr. Victoria FONARI,
conferențiar universitar,
membru al Uniunii
Scriitorilor din Moldova

Parteneriatul școală - comunitate, un drum comun spre valorile naționale

Într-o societate modernă, în care procesul educațional nu se limitează doar la manuale și săli de clasă, colaborarea dintre școli și instituțiile culturale joacă un rol esențial în dezvoltarea tinerei generații. Astfel de colaborări oferă elevilor oportunități de învățare activă, stimulând nu doar cunoștințele, ci și spiritul civic, creativitatea și respectul față de valorile naționale.

În acest context, **IPLT „Al. Ioan Cuza" din Chișinău** a desfășurat o activitate deosebită în cadrul **Decadei educației pentru valori naționale**, sub genericul **„Toți suntem Moldova"**. Evenimentul a fost organizat în parteneriat cu **Centrul de Creație Tehnică sectorul Râșcani** și a constat într-un *masterclass dedicat confecționării tricolorului,* simbol al identității și unității naționale.

Elevii clasei I B au fost în centrul acestei activități interactive. Alături de ei s-a aflat **Valentina Busuioc**, conducător de cerc „Modelarea tehnicii cosmice", reprezentantă a Centrului de Creație, care a ghidat procesul practic și a oferit suport creativ pe tot parcursul activității.

Atelierul a început cu o discuție despre valorile naționale și semnificația apartenenței la o națiune. Prin exemple accesibile și adaptate vârstei lor, copiii au descoperit sensul simbolic al culorilor drapelului Republicii Moldova, înțelegând totodată rolul acestuia ca element de identitate și unitate națională.

Activitatea practică a fost desfășurată cu mult entuziasm de cei mici, care au reușit, pas cu pas, să confecționeze propriul tricolor. Prin această experiență, elevii și-au dezvoltat abilități practice și creative, precum: motricitatea fină, lucrul în echipă, atenția, răbdarea și simțul estetic. Pentru mulți dintre ei, a fost prima ocazie de a lucra direct cu materiale textile și de a realiza un obiect simbolic cu propriile mâini.

Mai mult decât un simplu atelier, activitatea a fost o lecție vie despre mândria de a aparține unei națiuni, despre unitate și respect pentru simbolurile statului. Tricolorul creat de fiecare copil a fost luat acasă cu bucurie, devenind un obiect cu valoare personală și educativă.

Parteneriatul dintre școală și Centrul de Creație Tehnică a demonstrat eficiența colaborărilor instituționale în procesul educativ. A fost un exemplu de bune practici, în care educația formală și cea nonformală s-au completat armonios pentru a atinge un scop comun: formarea unor cetățeni activi, conștienți și atașați de valorile naționale.

Astfel de activități ne amintesc că educația pentru valori începe de la cele mai fragede vârste și că, prin implicare și creativitate, putem construi punți trainice între școală, comunitate și sufletul copilului. Evenimentul de la IPLT „Al. Ioan Cuza" nu a fost doar o lecție despre culori și simboluri, ci și despre apartenență, rădăcini și mândria de a spune: **„Toți suntem Moldova!"**

Elena ERIZANU-PÎNZARI,
învățătoare, grad didactic superior,
IPLT „Alexandru Ioan Cuza", mun. Chișinău

Slovacia lansează Bacalaureatul digital

Începând cu anul școlar 2025-2026, elevii din Slovacia care susțin Maturita, echivalentul Bacalaureatului moldovenesc, vor putea alege între varianta tradițională pe hârtie și cea digitală a probei scrise, potrivit informațiilor publicate de portalul *Teraz.sk*. Ministerul Educației a anunțat că sistemul eMaturita este pregătit logistic și tehnic pentru introducerea testării electronice la proba externă de limbă slovacă sau maghiară, ceea ce va permite elevilor să susțină examenul pe calculator, aducând astfel mai multă transparență, corectitudine și rezultate mai rapide.

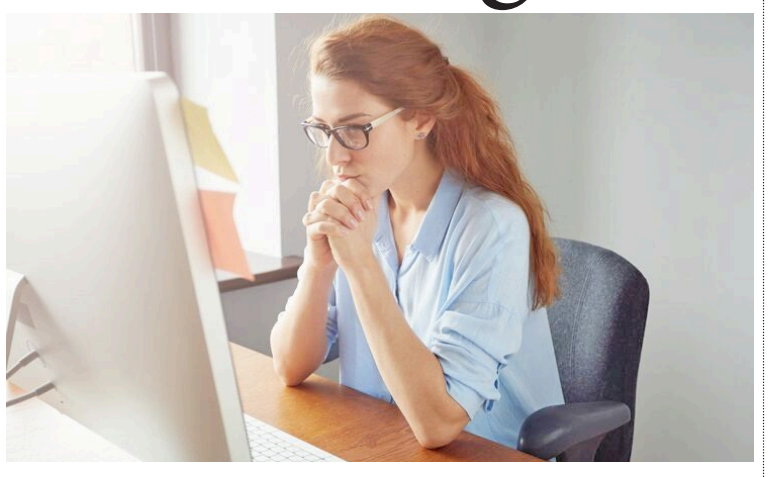

Înscrierile pentru testarea digitală sunt programate între 21 octombrie și 11 noiembrie curent, perioadă în care elevii și școlile vor avea posibilitatea să testeze platforma. În decembrie sunt prevăzute testări pilot, urmate de o repetiție generală în februarie, iar examenul propriu-zis va avea loc pe 10 martie 2026. În cazul apariției unor probleme tehnice, fiecare școală va avea pregătite teste pe hârtie, iar elevii vor dispune de cinci minute pentru a-și transcrie răspunsurile.

Platforma aleasă pentru eMaturita este TAO, utilizată în peste 100 de țări și folosită la evaluări internaționale precum PISA. Guvernul a semnat un contract de 7,5 milioane de euro pentru cinci ani, care acoperă licențele și infrastructura necesară, iar investiția suplimentară din Planul Național de Redresare și Reziliență, în valoare de 225 milioane de euro, va permite dotarea școlilor cu echipamente digitale moderne, marcând cea mai amplă digitalizare a educației din istoria Slovaciei.

Maturita este examenul național care certifică finalizarea studiilor liceale sau profesionale. Aceasta include o parte externă, reprezentată de testul scris aplicat simultan la nivel național în discipline precum limba slovacă, limbile străine, limbile minorităților și matematica, și o parte internă care cuprinde probe scrise, orale sau practice, proiecte, teze și performanțe artistice, adaptate profilului fiecărei școli. Elevii trebuie să susțină obligatoriu proba la limba slovacă și literatură, precum și o limbă străină, nivelul acesteia variind între B1 și C1. În școlile cu predare în limbile minorităților se adaugă examenul la limba minorității, iar pentru școlile vocaționale există componente teoretice și practice de specialitate.

Examenul se desfășoară, în mod obișnuit, între lunile martie și iunie, existând și sesiuni speciale în aprilie-mai, septembrie sau februarie, iar elevii cu cerințe educaționale speciale beneficiază de adaptări, inclusiv texte în Braille, caractere mărite sau structuri simplificate. Această structură permite verificarea atât a cunoștințelor, cât și a competențelor elevilor, asigurând o standardizare la nivel național și reprezentând, la fel ca Bacalaureatul din România, condiția esențială pentru accesul în învățământul superior.

(Sursa informațiilor: Eurydice, Teraz.sk)

Clubul de lectură – dialogul generațiilor

Jack Canfield afirma că „*Sunt două lucruri esențiale care te vor face înțelept – cărțile pe care le citești și oamenii pe care-i întâlnești*", iar un club de lectură amplifică acest adevăr. În cadrul Colegiului Pedagogic „*Ion Creangă*" din Bălți, extensiunea Lipcani, Clubul de lectură adună cititorii dornici de a acumula înțelepciunea cărților. Pe parcursul a trei ani, membrii Clubului au lecturat și au abordat diferite texte literare, ca gen și specie, ca tematică și volum. Elevii au avut ocazia să interacționeze, să-și destăinuie sentimentele de după lectură, să facă precizări cu referire la acțiunile personajelor, să abordeze diferite situații și să improvizeze finaluri după opțiunea lor.

Clubul de lectură a devenit, pentru unii cititori, „diversificarea" de la textele obligatorii, iar pentru alții „startul" pasiunii. Cert este faptul că pentru mulți cititori clubul este „refugiul" din zona ecranelor, terenul fertil pentru dezvoltarea creativității, a vocabularului și a gândirii. Prin intermediul clubului, elevii socializează, propun locații diferite pentru discuții, pregătesc subiecte ce-i captivează și invită alți colegi.

Un text literar ales și analizat devine un moment de admirație și mândrie, atât pentru cititori, cât și pentru profesor. Oare nu e culmea împlinirii unui dascăl când își vede discipolii lecturând și analizând cărți?

Marina BAIURA,
profesoară de limba și literatura română, grad didactic II,
Colegiul Pedagogic „*Ion Creangă*" Bălți, extensiunea Lipcani

O comparație interesantă între un aspect al creației lui Eminescu, Coșbuc și Goga

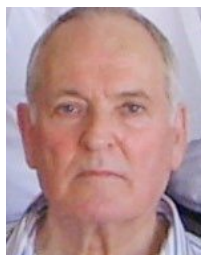

Nicolae COJOCARU,
doctor în filosofie

Am citit-o în volumul ***Constantin Stere**. Scrieri. Publicistică literară și filosofică*, și anume în foarte consistenta sa recenzie (datată: 10 februarie, 1906, Chișinău) cu titlul ***„Cântarea pătimirii noastre...”***. E despre cartea de debut a poetului **Octavian Goga:** ***Poezii*** (Budapesta, 1905), având semnătura *C. Șărcăleanu*, unul din numeroasele pseudonime ale autorului, format de la numele satului siberian *Șarcala*. A fost publicată inițial în nr. 1 (martie, 1906) al proaspăt înființatei atunci de către Stere și alții, la îndemnul lui Garabet Ibrăileanu, reviste „Viața românească” care în Țară va deveni cea mai citită publicație periodică.

Această cronică de întâmpinare a micii cărți – ca volum – a lui Goga s-a dovedit a fi valoroasă, cu totul deosebită. Și asta se datorează în cea mai mare parte pozițiilor social-politice – pe atunci, poporaniste – ale lui Stere și viziunii sale asupra rolului artei, îndeosebi a literaturi artistice, văzând-o în a fi implicată social, și asta în mod obligatoriu. Ceea ce, argumentează dânsul, nu neapărat o lipsește de înalte calități estetice.

Cartea lui Goga, chiar dacă Stere i-a zis *cărticică*, l-a impresionat puternic pe acesta din urmă, făcându-l un admirator al poetului și generându-i dorința arzătoare de a-l cunoaște personal. A realizat-o petrecând în luna mai a aceluiași an 4 zile în Ardeal, despre care a relatat foarte interesant în mai multe numere ale *„Vieții românești”* (aceste texte se conțin și în volumul *Scrieri*...). Ei au rămas prieteni, ulterior Stere contribuind decisiv la soluționarea unui conflict acut între liderii Partidului Național al românilor ardeleni și poet, după răspândirea la Budapesta, în 1912, a unui fals, cum că lui Goga i s-ar fi dat de acolo bani pentru o campanie în presă împotriva acestui partid.

O răceală în relațiile lor, totuși, a avut loc. Într-un interviu dinspre sfârșitul vieții, Stere amintește că, înainte de intrarea României în război, liderii ardeleni, inclusiv Goga, erau pentru alianța cu Austro-Ungaria și Germania (ca să fie eliberată mai întâi Basarabia, mult mai suferindă, vorba unuia dintre ei). Însă atunci când Stere, pentru poziția sa progermană deschisă, a fost declarat trădător, nimeni dintre ei nu i-a luat apărarea. Chiar nici Goga...

Iată acum **comparația anunțată în titlu**.

Deși cartea lui Goga e despre chinurile țăranului român din Ardeal, Stere începe cu o profeție: „Goga e menit să ajungă poetul favorit al *intelectualilor români*”. Stere amintește că intelectualii români s-au format în Occident, dar, reveniți cu sufletul lor occidental pe Bahlui, „în mijlocul unui popor de veacuri căzut în *sănătoasa lui barbarie*”, ei ajung să fie cuprinși de deznădejde, de simțul izolării morale, cad fatal în sentimentalism și frazeologie pesimistă. Iar aceste stări ale lor sunt redate în multe din operele eminesciene. „Asta ne explică pentru ce Eminescu, până acum, a fost înainte de toate, *poetul intelectualilor români*, și poate mai ales al socialiștilor, fiindcă *aceștia* mai ales l-au admirat..., au format „eminescianismul” literaturii noastre”. Însă, după ani de chinuri și tortură sufletească, ajuns să simtă *„că nimica nu ești”* (Eminescu, *„Înger și demon”*), intelectualului român nu-i rămânea decât să se umilească „față de bătrânii care au știut să-și păstreze armonia vieții...”.

Fiind, pe atunci, adversar al socialiștilor, Stere, pentru că Eminescu, chiar dacă evocă trecutul românilor tocmai până la anii 1400, „nu vorbește nicăieri, afară de câteva ușoare aluziuni, despre țărani”, îl apropie mult de socialiști. Prin asta de fapt, îi atribuie și poetului păcatul comun intelectualilor români, și anume că erau *„străini* sufletește unui popor întreg de oameni vii, în mijlocul cărora trăiesc – indiferent din ce cauză – tirania formelor abstracte ale „celui mai înalt ideal sau înrâurirea prafului din arhivele vechilor universități europene”. (Această opinie, în multe privințe neadevărată, se explică mai degrabă prin puțina cunoaștere de către Stere a operei eminesciene, pe atunci publicată doar în foarte mică măsură.) Dacă socialiștii, continuă recenzia, considerau trecutul românesc ca o pagină albă, intelectualii români întorceau spatele la idealurile comune ale omenirii (Stere era adeptul teoriei unei revoluții mondiale care să elibereze toată omenirea). Însă și unii și alții, remarcă recenzentul, uitau că se aflau „în mijlocul unor oameni vii, care... în zadar așteaptă încă plata străvechilor datorii...”. „Viața reală, cu... clocotul nevoilor și durerilor vii” trece pe lângă ei.

În acele condiții, scrie Stere, **nu întâmplător poeziile lui Coșbuc au avut pentru intelectualul român un farmec nespus**. „De la înălțimile azurii ale idealismului abstract și din adâncimile trecutului... (caracteristice pentru creația eminesciană, consideră Stere) el (Coșbuc) ne cheamă *pe pământ, acasă,* și ne arată pe țăranul nostru – în condițiuni excepționale, e adevărat, și într-un decor de feerie – dar un *om viu,* în toată armonia vieții lui, prin intimitatea tainică cu natura, prin conștiința adâncă a *dreptății sale,* prin munca lui neprihănită; ne arată pe autorul anonim al poeziei și al filosofiei populare, întrupate în cursul veacurilor în creațiunile nepieritoare ale geniului național colectiv; ne arată, în sfârșit, pe prototipul „omului perfect” al viitorului, ...al unui om la care nici mușchiul, nici inima, nici creierul nu sunt atrofiate de unilateralitatea „muncii specializate” a societăților moderne; ...prin pana lui Coșbuc vorbește însuși sufletul țăranului” (*ce descriere frumoasă și adevărată*!), neatins de zbuciumările intelectualilor români.

Aceștia însă nu pot uita că (aici Stere citează dintr-un text anterior al său) „viața țărănească, cu deosebire la noi, deloc nu e plină numai de soare, de flori, de cântece și de sărutori...” și că „țăranul e incult, orizontul vieții sale e foarte mărginit, el nu știe nimic încă de luptele noastre, el nu are nicio idee despre sângele vărsat de eroii omenirii, de frământările cugetătorilor, de visurile poeților noștri... El e o imensă forță, dar care n-a ajuns încă la conștiință de sine și care, dacă nu pătrunzi taina ei, poate fi tot atât de năprasnică ca oceanul nemărginit, ca un vulcan în erupțiune”.

„Intelectualii nu pot renunța la orizonturile ce le-au deschis luptele „eroilor omenirii, frământările cugetătorilor, visurile poeților”, chiar pentru a întra în cadrul vieții eroilor senini ai lui Coșbuc. Feeria vieții țărănești, armonioasă și bogată *în posibilități,* dar primitivă și îngustă, a putut numai să aprindă și mai mult dorul nostru de împăcare... Și intelectualul solitar, în cununa-i de spini – setea-i de ideal și armonie sufletească –, și-a urmat, stingher și înstrăinat, mersu-i trudit spre Golgota vecinicei căutări”.

Iar Octavian Goga tocmai era unul care parcursese un astfel de drum. Ca și noi, zice Stare, „el știe amarul îndoielii și al necredinței, durerile deznădejdii, simte și el pustiul înstrăinării sufletești și rușinea căderilor în ispită; îl rod și pe el mustrările de cuget...”. Poeziile din carte arată „toată gama de zbuciumări ale unui *intelectual,* în momente de criză sufletească, când inima, cuprinsă de îndoială și necredință, se zbate zadarnic în doru-i de „înălțimi albastre” și cade neputincioasă în prăpastia de deznădejde... Poetului i se pare că nu mai poate rodi nimic în „biata pustietate” a sufletului său și ar vrea să-și înece „amarul” în neguri de uitare, și, „învelit în întuneric”, să-și tragă zăvorul la „poarta sufletului”, când va bate la ea „glasul *tinereții moarte* și al *visurilor înfrigurate*” pentru ca *nicio stea* să nu-l mai vadă în *zbuciumarea sa deșartă*...”.

Accentele puternice, zvâcnirile dureroase de avânturi neputincioase, de amară dezamăgire și adâncă necredință s-ar fi putut atribui lui Eminescu însuși de nu ar fi forma atât de originală a poetului *înstrăinatului Ardeal,* care scrie în limba cărților noastre bisericești... Dar, **spre deosebire de Eminescu, pentru Octavian Goga motivul adânc al acestor zbuciumări nu e vreo concepție metafizică asupra vanității lumii**, ci înstrăinarea sufletească, dezrădăcinarea, sfărâmarea unirii morale cu pământul, cu poporul în sânul căruia s-a născut (și el știe, cum vom vedea, și *calea mântuirii*). După ce, răpus de-un gând nebun, pe semne, se dusese în lume, și-n valul vremilor s-a dus a vieții sale dimineață, zice poetul, „...intelectualul, cu inima-i ostenită, drumeț ce-a străbătut atâtea căi răzlețe”, „bolnăvit de dureri multe”, se întoarce acasă, „acolo sus în satul de sub munte”, sub umbra codrului bătrân, întruparea neamului..., unde „i se vor împrăștia, ca fumul zbuciumările deșarte, tot coșmarul singurătății sufletești...”.

Dar, adaugă Stare, „nu pentru o idilă rustică, pentru o viață pe sânul naturii... ne cheamă pe pământ Octavian Goga, ci pentru o viață de muncă și de luptă, pentru a răzbuna durerile străbune”, pentru a „sfărâma jalea din viitorime” („*Durerea unui neam ce-așteaptă/ De mult o dreaptă sărbătoare*”). Nu a unui neam de „proletari” închipuiți, **concretizează Stere, reamintesc, de pe pozițiile sale poporaniste**, „ci neam de *plugari*, *creștini fără sărbătoare*, *urziți din lacrimi și sudoare*, acolo la ei truditul suflet al intelectualului rătăcit găsește și alinare, și credință, și putere morală”. Ei „*sfințesc țărâna plaiurilor noastre*”. Numai în ei, conchide recenzentul – dimpreună cu Goga –, e tot viitorul neamului.

Jurnalistul de atunci, cu vădite înclinații filosofice, manifestate încă în anii de surghiun siberian, încheie în recenzie subiectul ce ne interesează aici cu următoarele constatări, valabile, aș zice, pentru toate timpurile. „Dacă inteligența, gândirea e puterea călăuzitoare a lumii, dacă un popor își poate spune cuvântul în sfatul neamurilor numai prin fruntașii săi, prin fiii săi aleși, aceștia sunt fără putere și vlagă, dacă nu-și păstrează, ca miticul erou Anteu, contactul neîntrerupt cu „pământul negru, tatăl”, ale căruia sucuri dătătoare de viață ne hrănesc pe toți.”.

După care Stere continuă: **„Și intelectualul dezrădăcinat, neputincios în izolarea-i sufletească, al lui Eminescu, și „pământul” în toată vigoarea și splendoarea lui primitivă, lipsit însă de luminile venite de pe piscurile înalte ale gândirii omenești – al lui Coșbuc – găsesc astfel în poezia lui Octavian Goga o sinteză superioară în înfrățirea puterii și sănătății morale cu idealurile fruntașilor cugetării omenești și visurile marilor cântăreți ai lumii...”**. Sunt, am certitudinea, frumoase și adevărate, gânduri! Actuale și foarte folositoare, cred, și pentru creatorii de literatură română ai zilelor noastre.

În Prefață la volumul său *„Din literatură”* (1921), Stere nota că, după anii ce s-au scurs de la scrierea textelor incluse, orice intervenție în ele (deci, și în recenzia la cartea lui Goga) ar putea numai să fie în dauna caracterului lor de spontaneitate și sinceritate” (*Scrieri*...). Iar cu referire special la recenzia cărții lui Goga, autorul spune că unii se vor mira că nu a schimbat ceva nici în textul despre cartea *„Poezii”*, chiar dacă în aparență aprecierile din el „n-au fost justificate de opera ulterioară a poetului ardelean”. Apoi explică: nu și-a îngăduit să se atingă barem „de un singur cuvânt” din acest text. Și asta nu numai fiindcă l-a scris, pe când, aflându-se la Chișinău, era plin de nădejdi, generate de revoluția rusă (prin formația și concepțiile sale Stere era și atunci un revoluționar), iar poetul Goga a fost perceput ca „un vestitor al vremii ce va să vie”, dar și pentru că „în fond, cred că n-am greșit în judecata mea. Dacă în anii ce au urmat literele române au pierdut pe un mare poet, pentru ca arena publică să câștige pe bărbatul politic pe care nu e locul să-l judec aici, aceasta se datorește, sunt convins, numai „urgiei vremurilor”*(idem)*. Alții și în alte vremuri vor judeca complet opera literară a lui O. Goga... Iar Șărcăleanu, încheie Stere, „nu poate adăogi o notă profanatoare în răsunetul pe care îl găsise... în sufletul unui revoluționar basarabean chemarea tânărului cântăreț al Ardealului de altădată”.

Recenzia vizată tratează și alte teme din cartea de debut a poetului Goga, precum problema națională (lipsa de drepturi naționale a românilor ardeleni) și cea a dreptății sociale pentru ei (exploatarea muncii lor). Însă aceste teme depășesc scopul prezentului text. De aceea menționez ceva doar referitor la prima, care, din motive lesne de înțeles, îl atrăgea pe C. Stere în mod deosebit. Asta pentru că Basarabia natală se afla într-o stare și mai grea, comparativ cu Ardealul lui Goga. (Inclusiv prin asta se explică marea simpatie a lui Stere pentru poet și interesul, chiar de la început, nu numai pentru opera sa, ci și pentru Transilvania.).

Iar **pasajele ce urmează sunt parcă scrise de către ilustrul român moldovean Constantin Stere în mare parte anume pentru noi, basarabenii de azi**. Care suntem de un amar de timp și încă vom rămâne puternic marcați de urmările rusificării îndelungate și de nesfârșitele amenințări, tot mai periculoase dinspre răsărit, cu revenirea acelui tăvălug strivitor, chiar și după peste trei decenii de când ne-am proclamat independenți de imperiul ce fără niciun drept ne înghițise provincia care, privită din toate aspectele dreptului, e a românimii.

Citez: „Înstrăinată-i Bucovina, în care zac oasele sfinte ale lui Ștefan-Vodă, cu cetatea-i slăvită, Suceava, cu văile înverzite și munții întunecați ai Dornei... Înstrăinată-i Basarabia, cu limba de argint a Nistrului, cu străbunii codri ai Tigheciului, cu plaiurile Orheiului, cu dealurile Sorocii, cu Cetatea Albă și Hotinul, străjeri în curs de veacuri împotriva crivățului de miazănoapte. Și de când, o, Doamne, nu e încă înstrăinat, pentru „cei rămași în urmă”, pentru „cei urziți din lacrimi și sudoare”, și tot cuprinsul țării între Carpați și Mare!...”.

Iar de pe o altă frază a lui Stere din recenzia sa, cerneala ca și cum încă nu s-a uscat: „Dreptul cel mai sfânt al unui neam, dreptul de a crește neîmpiedicat, potrivit cu firea și sufletul său, dreptul de a-și străbate el însuși cărarea-i spre înălțimile gândirii și ale simțirii, la care au ajuns popoarele înaintașe fără ca o mână păgână să-ți pună pe inimă pecetea-i dușmană, acest drept ne-a fost sfărâmat de ciocanul nemilos al istoriei neamurilor...”. **Însă „binevoitori” de tot felul,** e de adăugat, **încă ne mai contestă acest drept existențial inalienabil. Existențial pentru că lipsirea de el conduce inevitabil la anihilarea etnică a moldovenilor de la Est de Prut, ca parte a românimii**, ceea ce numiții tocmai și ne doresc.

Operele lui C. Stere merită, indiscutabil, să fie studiate cu multă luare aminte. Iar foarte multe din gândurile sale ne-ar putea aduce mult folos, dacă ar fi propagate pe larg. Și, cu atât mai mult, dacă ar fi luate în seamă de către clasa politică și guvernările celor două state românești.

Vorba e despre niște gânduri care nu au fost supte din deget șezând la masa de scris. Ele au fost formulate în baza cunoașterii profunde a unor realități istorice dure. Iată doar două gânduri pe una și aceeași temă. În anul 1923, la sfârșitul captivantului său text *Asfințit de împărăție* (amplificat, la 1926, în mult mai voluminosul text *Cauzele și perspectivele revoluției ruse*), citim: „*Seceta de oameni* (oameni de stat vrednici, precizează Stere) *întotdeauna vădește o adâncă și gravă boală a organismului social – o selecție anormală când inteligențele și caracterele sunt eliminate de la rolul de conducere*”; „*...e de mai înainte condamnat statul în care nu se pot ridica până la culmele puterii decât inteligențele scăzute și caracterele avariate*”.

noiembrie 2024 - martie 2025

Expoziție dedicată metodei Montessori, în cadrul Nocturnei Bibliotecilor

Sala de Lectură a Bibliotecii Științifice a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă" din Chișinău, din cadrul Centrului de Formare Continuă și Leadership, prezintă expoziția *„Ecouri ale pedagogiei Montessori"*. Evenimentul face parte din ediția a XVI-a a campaniei *Nocturna bibliotecilor*, desfășurată în perioada 26-27 septembrie a.c., sub egida Destine și personaje celebre din literatură: lecția prieteniei și a solidarității.

Expoziția se concentrează asupra metodei **MONTESSORI**, recunoscute pentru principiul conform căruia copilul învață, explorează și descoperă lumea în mod independent. Această metodă este considerată o adevărată culme a dezvoltării copilului, vizând formarea autonomiei și a capacității de a învăța pe cont propriu.

Expoziția se adresează, în primul rând, cadrelor didactice și manageriale din învățământul preșcolar, care ghidează copiii în procesul de dezvoltare, pregătindu-i pentru viață. De asemenea, este utilă părinților, tinerilor și viitorilor absolvenți, întrucât, după cum subliniază Maria Montessori, rezultatele obținute cu copiii reflectă, în mare măsură, contribuția educatorului la formarea lor.

Dragi vizitatori,

Avem convingerea că expoziția *Ecouri ale pedagogiei Montessori* va fi un ghid valoros în promovarea independenței copilului. Vă invităm să explorați și să aplicați creativ beneficiile acestei metode inovatoare, pentru a sprijini dezvoltarea armonioasă a celor mici.

Elisabeta GLOBA

Dialog cultural, în cadrul Festivalului Internațional de Literatură și Traducere 2025

Facultatea de Filologie și Istorie de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chișinău a organizat în data de 26 septembrie a.c. o întâlnire specială în cadrul Festivalului Internațional de Literatură și Traducere Chișinău 2025 (FILIT). Evenimentul a avut loc într-un context aparte, Republica Moldova găzduind o ediție specială a celui mai mare festival literar din Sud-Estul Europei, care a adunat, în perioada 25-28 septembrie curent, personalități marcante ale literaturii contemporane din mai multe țări europene.

Sesiunea a fost deschisă de Angela Globa, prorector pentru digitalizare, comunicare, imagine și relații cu partenerii sociali, care a evidențiat dialogul intercultural ca pilon strategic al Universității. În context, a subliniat rolul instituției în susținerea formării practice a studenților și în promovarea schimburilor culturale internaționale.

Moderată de dr. hab., conf. univ. Adrian Ghicov, întâlnirea a reunit studenți și profesori de la Facultatea de Filologie și Istorie, precum și de la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine. Invitați-cheie au fost reprezentanți ai Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu" din Chișinău: Adrian Christescu, managerul Editurii „Lebăda Albă" din Iași, România, Ioana Cornaș, traducătoare din limba română în limba poloneză, și Eva Kenderessy, traducătoare din limba română în cea slovacă.

Aceștia au împărtășit experiențele lor profesionale în traducere și editare literară, discutând provocările, satisfacțiile și impactul cultural al acestor domenii, care funcționează ca adevărate punți între culturi. Dialogul viu și interactiv a stârnit interesul participanților, care au pus numeroase întrebări, creând un schimb valoros de idei.

UPSC a lansat proiectul „Împuternicirea tinerilor refugiați și apatrizi prin dialog, cultură și prietenie"

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chișinău a găzduit la 23 septembrie 2025 lansarea proiectului „Împuternicirea tinerilor refugiați și apatrizi prin dialog, cultură și prietenie", coordonat de conf. univ., dr. Efrosinia Haheu-Munteanu. Evenimentul a reunit studenți ai anului I, inclusiv tineri refugiați, precum și cadre didactice, voluntari și reprezentanți ai subdiviziunilor universitare, într-un demers comun de sprijin pentru incluziune și coeziune socială.

Proiectul, desfășurat în perioada septembrie - noiembrie, este realizat în parteneriat cu Centrul de Drept al Avocaților, Sergio Vieira de Mello Chair și cu sprijinul UNHCR-Moldova. Activitățile planificate își propun să creeze un cadru sigur și prietenos pentru interacțiunea dintre studenți și tinerii refugiați sau apatrizi, prin dialog, activități artistice, sportive și educaționale. Totodată, proiectul urmărește să ofere sprijin comunitar prin dezvoltare de abilități digitale, asistență psihosocială informală și promovare a expresiei identitare și culturale.

Inițiativa se înscrie în programul Sergio Vieira de Mello Academic Chair, o platformă internațională prin care UNHCR și partenerii săi promovează protecția refugiaților și soluții durabile pentru incluziunea acestora. În Republica Moldova, acest cadru susține proiecte inovatoare de cercetare și activități conduse de studenți, contribuind la reducerea stereotipurilor și consolidarea unei comunități universitare bazate pe empatie și respect reciproc.

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2
E-mail: universs2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com
Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală". Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 2367

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACTOR-ȘEF ▸ Oxana Parașciuc
REDACTOR PRINCIPAL ▸ Iulian Bogatu
REPORTER ▸ Silvia Țurcan
CORECTOR ▸ Elvira Țâganaș-Pântea
MACHETATOR ▸ Iurie Babii

Redacția nu corespondează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate.
Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:
„Poșta Moldovei" – PM21741
„Moldpresa Grup" SRL
Abonare online: https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264